

Za dobro slovensko šolo

Te dni so se spet odprla vrata slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem — žal, pa še vedno ni slovenskih šol v Slovenski Benečiji.

Začetek pouka v slovenskih šolah bi moral biti vedno vesel dogodek, a nas tudi opozarja na vsakovrstne probleme naših šol, probleme, katerih rešitev ni odvisna samo od nas, ampak v veliki meri od prosvetnih oblasti in splošnega stališča do pravic naše manjšine. Vendarle pa je nekaj, kar je odvisno samo od nas — kvaliteta slovenske šole.

Vedno spet je slišati pritožbe: mladina se pritožuje nad profesorji, ti se pritožujejo nad »današnjo« mladino, pa tudi nad raznimi kolegi. Vendar teh pritožb ni treba jemati tragično. Prepričani smo, da se skriva za njimi samo resnična skrb in zavzetost za slovensko šolstvo, želja, da bi bilo vse tako, kakor je treba.

Taka želja bi morala biti nekaj samoposebi razumljivega v vsakem slovenskem šolniku in učencu, zlasti še v srednji šoli. Ravno od šole je največ odvisno, kakšni bodo novi slovenski rodovi, ki bodo prišli iz njih — ali jih bodo sestavljale zares izobražene, zrele in močne osebnosti, ali pa bodo prihajali iz njih polizobraženci, ki bodo podlegli vsakemu pritisku, vsakršni miselni modi, vsakršnemu oportunitizmu in jim bo pri srcu namesto resničnih moralnih, kulturnih in narodnih vrednot samo potrošništvo in hlepenje po karieri, pri čemer pa se bodo morali zanašati, če ne bodo razpolagali z zanesljivim in globokim znanjem ter osebnimi kvalitetami, kot je npr. čut odgovornosti, samo na to, da jih dvigne kvišku kaka italijanska politična stranka ali kaka priporočila ali pa da bodo drugi popravljali za njimi njihovo neznanje.

Nujno je, da se vsi naši učitelji in profesorji, od otroških vrtcev do višjih srednjih šol, zavedo svoje odgovornosti glede vzgoje in izobrazbe novih generacij. Pri tem imamo v mislih takó dejansko znanje kot tudi moralne kvalitete in narodno zavednost.

Ta človeku ni prirojena, treba jo je vanj vcepiti, jo gojiti in razvijati ter utrjevati. Ni dovolj govoriti mladim, da so Slovenci in da naj si ohranijo svoj jezik. Narodnost ni samo jezik, ampak veliko več: je zavest o pripadnosti slovenskemu narodu kot zgodovinski, kulturni, etnični in človeški skupnosti, ki povezuje ljudi mnogo močneje in globlje kakor vsakršna politična organizacija ali zgolj jezik. Mlade bi morali učitelji v šoli prežeti z zavestjo te usodne pripadnosti slovenskemu narodnemu občestvu neglede na vse meje in ideološke ter politične tabore. Morali bi jim vcepljati ponos zaradi pripadnosti tej le sorazmerno majhni, a v resnici veliki, trdni in močni skupnosti, ki je preživela že nešteto nevarnosti in kriz ter izšla iz njih vedno močnejša. Morali bi jim

(dalje na 3. strani)

NEJASEN POLITIČNI POLOŽAJ

Od nedelje do torka je trajalo v Fiuggiju zborovanje »fanfanijancev«, tiste struje v krščanskodemokratski stranki, ki se imenuje »Priatelj Novih kronik (publikacije)« in za katere idejnega in političnega voditelja velja Amintore Fanfani. Ta je zdaj, kot znano, predsednik senata. Zadnja leta je stal v senci, ker je prevladovala Morova linija glede strankine politike — linija stalnega zблиževanja in sodelovanja s komunisti, ki naj bi po taktiki, ki je tipično Morova, slikala komunistom fatomorgano »zgodovinskega kompromisa«, za katerega se toliko trudijo, ne da bi kdaj dejansko privedla do njega. S tako taktiko pa je upala Morova vodilna skupina vedno spet podaljšati oblast Krščanske demokracije, ne da bi se ji bilo treba izpostaviti nevarnosti kakih predčasnih volitev in ne da bi bilo treba tvegati direktne in idejne spopade s komunistično partijo. Nasprotno, od tega si je obetala bolj ali manj dolgo premirje z njo, v upanju, da bo čas delal za KD in ne za KPI, zlasti tudi v zvezi z mednarodnim položajem in razvojem odnosov med zahodnim svetom in Sovjetsko zvezo.

Taka taktika pa očitno ni dala pravih plodov in se ni obnesla niti za KD (in še posebej ne za ubogega Mora), pa tudi KPI kaže, da ne misli kar naprej tavati za fatomorgano, ampak se pripravlja, da položi roko na nekaj oprijemljivega — na resnično krmilo države, kot je povedal tudi Berlinguer že večkrat v zadnjem času, nazadnje v svojem govoru v Genovi na festivalu lista »Unità«. Komunisti se niso odrekli svojemu cilju, revolucionarni preobrazbi italijanske družbe iz »kapitalistične« v »socialistično« in ostajajo še naprej »sinovi oktobrske revolucije«. S tem je tudi še enkrat povedal, kaj misli o polemiki, ki jo je začel s komunisti Craxi glede leninizma in de-

mokratske poti v socializmu z reformami, ki bi spoštovale načela in oblike pluralistične demokratske družbe. Sicer pravi tudi Berlinguer, da mislijo komunisti pri svoji revolucionarni preobrazbi italijanske družbe spoštovati ustavno in pluralistična načela, vendar pa se je izognil konkretnim zagotovilom in ni povedal kako misli spraviti v sklad demokracijo in komunistične metode za preobrazbo družbe in gospodarstva.

Kaže pa se, da se je po Morovi smrti nekaj spremenilo ali se vsaj začenja spreminjati v krščanskodemokratski stranki. Vedno bolj prihajajo do izraza kritični glasovi na račun Morove politične taktike. Lahko bi se celo reklo, da se je stranka kljub temu, da velja njen tajnik Zaccagnini za pristaša Morovih idej, že močno odmaknila od Morove ovinkaste linije in si skuša določiti neki bolj jasen in stalen cilj, kot pa je zgolj ohranitev glavnega deleža oblasti za vsako ceno. Na vrh prihaja spet spoznanje, da ni mogoče voditi uspešne politike in delati načrtov za prihodnost brez jasne politične ideologije in linije. To zahtevajo vsi kritični glasovi in temu je služilo tudi zborovanje v Fiuggiju, na katerem so govorniki, zlasti pa Bartolomei, voditelj mlajše generacije v tej struji, kritizirali takó nejasnost in neodločnost Andreottijeve vladne politike kot obotavljajočo taktiko in premalo jasno linijo Zaccagninijevega tajništva v stranki. Očitali so ji, da nima jasnega programa in da je »brez prave vsebine«. V bistvu so zahtevali jasnost odnosov s komunisti, določitev meje, do koder se lahko gre v sodelovanje z njimi, trdnejšo politično linijo.

Fanfani je v svojem zaključnem govoru naglasil, da »položal v sili« ne sme služiti za

(Dalje na 2. strani)

Gospodarska predvidevanja vlade

V sredo je bila ožja vladna seja, na kateri so pod vodstvom ministrskega predsednika Andreottija razpravljali o plačnih in normativnih izboljšavah za sodnike. To vprašanje bo na delovnem sporedu tudi običajne tedenske vladne seje, ki bo v petek.

Glavna točka vladne seje pa bo gospodarskega značaja. Ministri bodo imeli na delovnem sporedu štiri važne gospodarske listine, katere morajo predložiti parlamentu pred 30. septembrom. To so poročilo o predvidevanjih in načrtih za prihodnje leto, državni proračun, finančni zakon in triletni načrt izdatkov, ki je znan tudi pod imenom »Pandolfijeva triletka«.

Glavni cilj teh gospodarskih listin je zmanjšanje javnih izdatkov in po drugi strani naj bi povečali investicije in s tem zaposlitev. Pri izdatkih za socialno skrbstvo in krajevne fi-

nance naj bi prihranili 8350 milijard lir. Po drugi strani naj bi povečali javne investicije za 2250 milijard, ki bi skupaj s tujimi posojili narasle na 4000 milijard lir. K tej vsoti je treba dodati za prihodnje leto redne investicije v znesku 8900 milijard lir.

V čem obstaja omenjeni finančni zakon? Vanj so vključene postavke, ki se tičejo povišanja prispevkov avtonomnih delavcev, spremembe povezave pokojnin s plačno dinamiko in življenjskimi stroški, povečanja prispevkov za prostovoljno nadaljevanje plačevanja ter kumulacije.

Iz poročila o gospodarskih predvidevanjih in načrtih pa je razvidno, da bi se moral narodni dohodek letos povečati samo za 2 in pol odstotka, prihodnje leto pa za 4 in pol odstotka.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. oktobra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Obiščemo Podrato; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski cder: »Drevo«, napisal Dimitrij Kralj; 11.35 Našna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: Napotki za filateliste in šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 2. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Psihologija predšolskega otroka (Alenka Rebula); 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Odlomki iz Svevove proze (Josip Tavčar); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Kdo je na vrsti? (Atilij Kralj); 12.20 Vesela glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Naša pesem 1978; 13.35 Lahka glasba; 14.00 Novice; 14.10 Roman: Juš Kozak - Janez Povše: »Beli macesen«; 14.30 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin); 15.30 Poročila; 16.30 Glasbena panorama; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 3. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Kantavtorji; 9.30 Poznate Evropo (Ivana Suhadolc); 9.40 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Naš podlistek; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 13.35 Lahka glasba; 14.00 Novice; 14.10 Roman »Beli macesen«; 14.30 Stara navada - železna srajca (Rossana Purger); 15.00 Mladi izvajalci; 15.30 Poročila; 15.35 Izložba plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 4. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Južnoameriška folklor; 9.30 Kaj nam pomenijo danes? (Boris Pahor); 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Odlomki iz oper; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Roman: »Beli macesen«; 14.30 Ključite Trst 31065; 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 »Driada«, igra (Gregor Staniša), režija Mirč Kragelj; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 5. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včera in danes; 9.30 Družina (Lojze Zupančič); 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Naš podlistek; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 »Cecilijanka 1977«; 13.35 Lahka glasba; 14.00 Novice; 14.10 Roman: »Beli macesen«; 14.30 Glasbene oblike in izrazi (Tomaž Simčič); 15.30 Poročila; 15.35 Priročnik lahke glasbe (Aleš Valič); 16.30 Kje je napaka (Vera Poljšak); 17.00 Poročila; 17.05 Klavirske skladbe v dobi čitalnic; 18.00 Poročila; 18.05 Gospodarska društva; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 6. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Iz beležnice (Zora Tavčar); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Nenavadne življenjske zgodbe; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 V starih časih (Lelja Rehar); 12.30 Glasba narodov; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovanje »Seghizzi 1978«; 13.35 Lahka glasba; 14.00 Novice; 14.10 Roman: »Beli macesen«; 14.30 Pesmi iz polpretekla dobe; 15.00 Popularni pevci; 15.30 Poročila; 15.35 Rock in pop glasba; 16.30 Otroški vrtljak (Marija Susič); 17.00 Poročila; 17.05 Skladatelj Ivan Grbec; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 7. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Motivi; 9.30 Življenjske besede (Pavle Merku); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Kulturno pismo; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Lahka glasba; 14.00 Novice; 14.10 Roman: »Beli macesen«; 14.30 Končno sobota!; 15.30 Poročila; 15.35 Iz filmskega sveta; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 »Kralj Ojdip«, napisal Sofoklej, prevedel Anton Sovré, priredil Alojz Rebula; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

V. Bakarič o osimskih sporazumih

V Pazinu so se v nedeljo, 24. t. m., zaključile proslave ob 35-letnici sklepa o priključitvi Istre, jadranskih otokov in Zadra k Hrvatski in Jugoslaviji. Na množičnem zborovanju v Pazinu je govorila predsednica Centralnega komiteja Zveze komunistov Hrvatske Milka Planinc. Znani hrvatski politik in član predsedstva SFRJ dr. Vladimir Bakarič pa je o tej zgodovinski obletnici imel daljši

razgovor s časnikarji nekaterih hrvatskih listov. Dr. Bakarič je omenil tudi osimske sporazume med Italijo in Jugoslavijo in v tej zvezi takole dejal:

»Prvič, samih osimskih sporazumov ne gre obravnavati ločeno od dolgoročne politike, ker pomenijo eno sklepnih faz razreševanja stanja, ki smo ga podedovali iz vojne, ko nismo priznali razdelitve, ki so si jo zamislili drugi. Nismo se strinjali s tem, da je Italija dobila nadomestilo za sodelovanje v prvi svetovni vojni. Zahtevali smo drugačno načelo določitve meja na tem področju. To je bila torej ena teh sklepnih faz in razumljivo je, da je po tako dolgotrajnem boju za osvoboditev in priključitev nekaj ljudi, ki s tem niso zadovoljni, tako pri nas kot pri njih. Nato se en problem — rasla je negotovost, po koncu vojne jo je bilo v resnici močno čutiti. Saj veste, kako so si številni italijanski državljani, ki sicer niso bili sovražniki, prizadevali, da bi odšli, ker so se bali, kaj bo zdaj. Menili so, da bi jih lahko mi imeli za odgovorne za fašistično politiko v Istri, in za to raznarodovalno politiko, da se jim bomo maščevali, tako so odhajali. Potreben je bil čas, da smo jih prepričali, da ne bo tako. Poleg tega je bilo nekaj izgrediv, česar ne gre zanikati; kadar se takšne stvari dolgo dogajajo, namreč zapustijo nekakšne neprijetne sledove. Hvalabogu, to smo nekako premagali.

Kar zadeva same osimske sporazume, je treba povedati, da je pri tem italijanska vlada vendarle izpričala velik pogum, da je napravila križ čez vse, kar je bilo, in da je stopila po novi poti. In le stežka bi lahko pričakovali, da bodo prav vsi Italijani to pozdravili z odobravanjem. Vsekakor je treba izreči veliko priznanje tistim v Italiji, ki so bili tako pogumni, da so razumeli osimske sporazume dolgoročno, kot dejavnik trajnega miru, trajne ureditve odnosov med nami. Hkrati upamo, da bomo z veliko boljšim sodelovanjem premagali vse to nasprotovanje, kjer ga je še čutiti.«

—o—

Kot 102. publikacija Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu je izšla zbirka »izbranih pesmi« Karla Mauserja. Uvodno besedo o pesniku je napisal dr. Tine Debeljak, zbirko pa je ilustrirala Bara Remeč.

Padli bojovníki in ne žrtve

V slovenskem tisku na Tržaškem in Goriškem — in to velja seveda tudi za druga informativna sredstva — se je vse preveč udomačila beseda »žrtve« za vse tiste, ki so padli v boju proti fašizmu in za narodno osvoboditev. Beseda žrtev je pomenljiva, a ima čisto določen pomen: žrtev je tisti, ki je po nedolžnem žrtvovan, t. j. ubit — že sama beseda predpostavlja nedolžnost, nekrivdo in s tem neudeležbo. Žrtev je bilo jagnje, ki je bilo nekdanj darovano na poganskih in judovskih oltarjih. Žrtev je tisti, ki ga iz zasede ubije roparski morilec. Žrtve so tisti, ki so ubiti pri letalskih napadih na mesta ali pri železniških in cestnih nesrečah, ki jih niso sami povzročili. Lahko govorimo tudi o žrtvah kuge. Ni pa žrtev tisti, ki se je zavestno odločil za boj in bil udeležen v njem ter je pri tem padel. To so padli bojovníki, padli borci, vojaki, ki so dali življenja za svoj ideal ali ker so se odzvali višji zapovedi, a niso žrtve.

Zato bi morali tudi časnikarji, preden zapisejo besedo »žrtve«, premisliti, ali gre res za nedolžne, pasivne žrtve ali za padle borce, ki so bili sami in smo mi danes ponosni na njihov zavestni in odločni boj za narodne in socialne pravice. Če gre za padle v boju, padle v odporu proti fašizmu, naj bi s ponosom zapisali »padli bojovníki za narodno svobodo«, »padli junaki«, ne pa »žrtve«. In taki padli junaki so tudi tisti, na katere spominja spomenik pri Bazovici.

Nejasen politični položaj

(nadaljevanje s 1. strani)

izgovor, da bi ovekovečili sedanjo vladno formulo, t. j. vladno večino vključno komuniste. Po Fanfanijevem mnenju se Zaccagninijevo tajništvo preveč zanaša na »čarovnijo« takoimenovanega soočenja. Drugi taki čarovniki, ki sta škodljivi, ker sta neuresničljivi in odvrčata stranko od stvarnosti, sta »položaj v sili« in »politična slika« (položaj), katerega da želi obraniti Zaccagninijevo tajništvo za vsako ceno, čeprav gre samo za lep okvir za grdo sliko, kot je dejal Fanfani.

S tem in pa z raznimi drugimi podobnimi pobudami se začenja razčiščevanje odnosov in idej v KD, hkrati pa tak kritičen odnos do dosedanje politične linije tajništva Krščanske demokracije že povzroča in bo vedno bolj povzročal trenje med KD in KPI. Če pristejemo še polemiko med socialisti in komunisti o nekaterih temeljnih ideoloških zadevah, hotelo nejasnost komunistov glede njihovih konč-

nih ciljev in glede metod pri preobrazbi italijanske družbe, intrige Morove vdove in cele družine proti KD iz maščevanja, ker niso s pogajanjem s teroristi »rešili Moru življenja«, pa tudi še marsikaj drugega z gospodarsko krizo, nezadovoljstvom sindikatov in brezposelnostjo mladih vred, se lahko reče, da se politični položaj v Italiji spet zapleta in mrači. Ni izključeno, da lahko pride kar nenadno do vladne krize in do predčasnih volitev, čeprav si to le malokdo — če sploh kdo — zares želi.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV
v Trstu
vabi na

UVODNI VEČER LETOŠNJE SEZONE
z razgovorom o Dragi '78

Večer bo v društvenih prostorih v ulici Donizetti 3 v ponedeljek, 2. oktobra, ob 20.15. Vabljeni člani in prijatelji društva!

Odbor DSI

Za dobro slovensko šolo

(nadaljevanje s 1. strani)

posredovati tudi čim večje znanje o naši narodni skupnosti, pa tudi splošno znanje tako, da bodo res ljudje na mestu in da se bo vedno mogoče zanesti na njihove sposobnosti, kjerkoli se bodo znašli v življenju in karkoli bodo delali.

Predvsem naj bi se vsi učitelji in učiteljice trudili, da bi vzgojili iz mladih, ki so jim zaupani, pogumne, samostojne, ponosne ljudi, s kritičnim čutom, ki ne bodo podlegli skušnjavam oportunitizma in se prodajali bodisi iz strahu bodisi zaradi koristi.

Taka vzgoja, kot rečeno, ni odvisna od višjih inštant. Odvisna je od učiteljev samih, od njihove osebne vrednosti in pobude.

Ni se treba zanašati na druge, ni treba pričakovati navodil od zgoraj in od zunaj. Vsakdo naj začne pri sebi, v svojem razredu. Naj ima rad mladino, naj jo skuša razumeti, naj se zanima za okolje, iz katerega prihaja, si pridobi njeno zaupanje in zlasti tudi spoštovanje, ki pa si ga mora zaslužiti. Če učenci ne spoštujejo učitelja ali učiteljice kot osebnost, se tudi neradi učijo od njega, še manj pa si ga postavljajo za vzgled. In vendar bi morali biti učitelji učencem tudi vzgled znanja in moralnih kvalitiet.

Naj bi bila ta zavest živa v naših učiteljih ne samo med poukom, ampak vedno, tudi zunaj šole.

—o—

Predsednik Kitajske Huo Kuo Feng je v sredo sprejel odposlanstvo Evropske gospodarske skupnosti. V odposlanstvu je 30 članov. Razpravljali bodo s Kitajci o okrepljeni medsebojnih gospodarskih stikov.

Protestna manifestacija v Bazovici

Slovenci in demokrati so v nedeljo, 24. t. m., z množično prisotnostjo na manifestaciji v Bazovici dali duška svojemu ogorčenju zaradi ponovne oskrunitve spomenika bazoviškemu junakom. Na zborovanju na bazovski gmajni, kjer so pred 48-timi leti padli pod fašističnimi svinčenkami Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič, so spregovorili deželni tajnik komunistične partije Italije poslanec Cuffaro, deželni tajnik Slovenske skupnosti Drago Štorka, socialistični občinski svetovalec v Trstu dr. Benedetič in predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Boris Race. Govorniki so poudarili, kako je treba narediti konec fašističnim izzivanjem, od oblasti pa so zahtevali, naj tudi v duhu osimskega sporazuma uredijo vprašanje slovenske narodne manjšine. Solidarnost koroških Slovencev pa je na zborovanju izrazil podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Karel Smole. V imenu domačinov iz Bazovice je spregovoril dr. Karel

Mezgec, solidarnost vsedržavnega združenja partizanov Italije pa je izrazil pokrajinski tajnik v Trstu Dušan Košuta. Na protestni manifestaciji je sodeloval tudi Tržaški partizanski pevski zbor.

—o—

JUGOSLOVANSKO - ITALIJANSKO JEDRSKO SODELOVANJE

Kot je poročala tiskovna agencija ANSA, sta Italija in Jugoslavija podpisali v torek v Rimu peti program medsebojnega sporazuma o sodelovanju za miroljubno uporabo jedrske energije. Sporazum je za Italijo podpisal svet za jedrsko energijo CNEN, za Jugoslavijo pa zvezna ustanova za mednarodno znanstveno kulturno in tehnično sodelovanje. Podpisani sporazum predvideva izmenjavo delegacij in podatkov. Veljal bo do leta 1980.

Spomenica razrednih svetov strokovne šole v Trstu

Razredni sveti strokovne šole (poklicnega zavoda za industrijo in obrt s slovenskim učnim jezikom), ustanovljene leta 1970, so se obrnili s posebno spomenico na javnost, organizacije, šole in politične stranke, da bi nastopile proti temu, da je zavod še vedno upravno priključen zavodu »L. Galvani« z italijanskim učnim jezikom. To hromi njegovo delovanje in razvoj, ki je nujen, da bi lahko zadostil potrebam slovenske narodnostne skupnosti.

V spomenici podrobno naštevajo težave in utesnitve strokovne šole zaradi te odvisnosti od italijanske šole. Te težave in utesnitve so res hude. Med drugim ravnatelj šole ne zna slovensko, kar je celo v nasprotju z zakonom, ki predpisuje, da morajo biti ravnatelji šol s slovenskim učnim jezikom večji tega jezika. Vse prošnje in vloge na ministrstvo so ostale doslej zaman. Spomenico so poslali tudi ministru Pediniju in predsedniku deželnega odbora Comelliju.

Saša Rudolf

□ 1 □

Druga stran »Mundiala«

Ko se je pred slabimi tremi meseci nekoliko poleglo navdušenje nad zmago domače reprezentance na nogometnem Mundialu, se je marsikdo od 4 tisoč akreditiranih časnikarjev na svetovnem nogometnem prvenstvu vprašal, kako bo Buenos Aires reagiral na povratek v »normalnost«, kajti mesec dni, ko je bila Argentina v središču svetovnega dogajanja, je bil nekaj povsem nevsakdanjega za to južno ameriško državo, ki je v marsičem pokazatelj realnosti, te še ne povsem raziskane celine. Povrnila se je »normalnost«, to se pravi, da se je pričelo po starem. Vojaška hunta je zaostri-la svoje klešče, pojavili pa so se znova tudi gverilci, ki so med Mundialom opustili vsako demonstrativno dejanje. Vsakodnevne agencijske vesti govore o pojavih, ki so bili običajni za argentinsko življenje pod Videlo vojaško hunto in za katere so bili dopisniki »prikrajšani« med svetovnim prvenstvom, ko se jim je po skupnem načrtu vojakov in opozicije prikazala Argentina brez vidnejših senc. Življenje brez strahu, delno zajezena inflacija, polni lokali, ponočevanje po španski tradiciji, dobre prometne zveze: tako se je Argentina predstavila

časnikarju, ki na Mundial ni prišel zgolj zato, da bi se nasitil nogometne igre in se posvetil zgolj poročanju o dogodkih na stadionih in pripravah nogometašev.

Dovolj je bilo le nekaj ur postanka, da je vsakdo na lastne — čeprav preutrujene oči od 18-urnega potovanja z letalom — spoznal, da je vse to le zunanja fasada, za katero se skriva pravi, resnični utrip sodobne Argentine. Prvi stik, prvi razgovor z domačinom je takoj vzbudil sum, da vse ni tako, kot bi z gledalo na prvi pogled. Stavki kot: »Na lastne oči boste lahko videli, da ne gre verjeti časopisnemu pretiravanju«, »Vidite, da pri nas ni terorizma«, »Upam, da boste poročali objektivno« in podobno so takoj dali čutiti, da se vsi — ne samo vojaška hunta — boje napadov.

Čemu vse to prepričevanje in svarjenje, če je v Argentini vse v redu, kot je zatrjeval sogovornik, pa naj je bil to predstavnik bančne zveze, ki nam je priredila prvo uradno večerjo nekaj ur po prihodu, ali pa taksist, ki nas je peljal od hotela do središča za komunikacije Argentina 78 Televisora, kjer so bili uradi za akreditacijo radijskih in televizijskih reporterjev.

Vsak skromni namig na nizke delavske plače, na izginotje desetisočev, odkar je prišla na oblast vojaška hunta, je pri sobesedniku izzvenel kot napad na Argentino, na gostoljubnost, na vljudnost. Iz take prisile se je dopisnik kaj hitro prilagodil neiskrenosti in sistematično odgovarjal na vprašanje, s katerim je obvezno vsak Argentinec — ne glede na njegovo poreklo — pričel razgovor, in sicer, kaj menite o Argentini, z besedami: »Muy linda y muy hermosa«. S tem je povsem zadovoljil sobesednika, ki je marsikdaj kar zagorel od sreče, da ima tujec tako lepo mnenje o njegovi domovini. In vendar se s takim odgovorom človek ni povsem zlagal, saj povsem drži, da je Argentina linda y hermosa, če imamo v mislih pokrajino, deloma pa tudi ljudi, ki so prijazni, veseli, pripravljeni, da grede tujcu na roko. Povsem pa bi se zlagal, če bi se nanašal na stanje v državi, celo v času premirja med Mundialom.

Te ugotovitve pa bodo nujno naletele na zamero ne samo pri čistokrvnih Argentincah, pač pa tudi pri slovenskih priseljencih, kajti ena bistvenih karakteristik Argentinca je prav zamerljivost, občutek, da tujec ni povsem iskren, da — čeprav skrivaj — cika na nekaj, kar mu ni povsem jasno. V tem smislu je tudi razumeti povprečno visoko informiranost, saj Argentincau nikakor ni vseeno, kaj o njem v tujini mislijo. Vsaka kritika pa predstavlja novo zamero.

(Dalje)

Tiskovna konferenca tržaškega škofa Bellomija

V časnikarskem krožku v Trstu je bila v soboto, 23. t.m. tiskovna konferenca, na kateri je tržaški škof mons. Bellomi orisal rezultate dosedanjega pripravljalnega dela na škofijsko zborovanje o evangelijskem oznanjevanju in človeškem napredku in oznanil pristop k sklepnemu delu, kot tudi potek zborovanja, ki se bo vršilo od 7. do 10. decembra. Zborovanje bo potekalo pod geslom »Trst: Kristjani iz oči v oči«.

Gre za izreden dogodek, ki zadeva predvsem tržaško Cerkev v prizadevanju za prenovitev, sega tudi širše, v življenje celotnega mesta. Škof Bellomi je podal pregled delovanja desetih komisij, ki se še nadaljuje in je pritegnilo kar 730 članov. Naglasil je visoko raven njihovega delovanja. Komisije se ukvarjajo z osnovnimi dejavniki krščanskega življenja v Cerкви, od kateheze do ekumenizma in dialoga in s posebnimi vprašanji slovenske narodnostne skupnosti, pa tudi s področji, na katerih se versko življenje izpričuje v dejavnosti, v družini, šoli in vzgoji, delavskem svetu in politični prisotnosti. Pri prvem obdobju so sodelovale osnovne celice katoliškega cerkvenega ustroja, fare s številnimi zborovanji, slovenski verniki pa so lastno problematiko še posebej proučili na skupni posvetih. Škof je pozitivno ocenil dosedanje delo in pohvalil vztrajno zavzetost v duhu svobodne izmenjave misli, odkritega soočanja in resnosti razprave. Omenil je tudi nekatere senčne strani, med njimi določeno nezrelost nekaterih krogov za skupno delo in soodločanje.

V prihodnjem tromesečju bodo komisije izdelale svoje dokumente. Škof je napovedal še nekaj pripravljanih pobud na zborovanje, ki se bodo začele 25. novembra s predavanjem teologa Severina Dianicha »Soudležba v Cerкви«. Med temi pobudami naj omenimo še vrsto mladinskih nastopov. Začetek zborovanja pa bo 7. decembra v katedrali svetega Justa s somaševanjem vseh škofov naše dežele in predavanjem ravnatelja revije »Civiltà cattolica« p. Sorgeja, ki je bil tudi glavni pobudnik rimskega zborovanja o »evangelijskem oznanjevanju in človeškem napredku«. Zborovanje se bo zaključilo v nedeljo 10. decembra v dvorani pomorske postaje. Pri vseh pobudah bo zagotovljena najširša prisotnost slovenske narodnostne skupnosti. Na izrecno vprašanje je član usklajevalnega odbora g. Dušan Jakomin

zagotovil, da bodo lahko v vseh komisijah Slovenci govorili v slovenščini.

V zvezi s tiskovno konferenco naj še omenimo, da je bilo tudi postavljeno vprašanje o napovedani preosnovi v škofijskem tedniku »Vita nuova«. S prvim oktobrom bo nastopil delo novi glavni urednik mons. Ravnani. Te spremembe spadajo k prizadevanju za večjo odprtost do celotnega verskega občestva v Trstu.

ZGRAŽANJE GORIŠKEGA KATOLIŠKEGA TEDNIKA

V svoji zadnji številki smo poročali, da je tržaški škof msgr. Bellomi odredil korenito spremembo v uredništvu škofijskega glasila »Vita Nuova«. Za ta tednik je škof določil novega glavnega urednika v osebi ravnatelja

tržaškega semenišča msgr. Ravnana. Na ta sklep je uredništvo reagiralo na način, ki je po vsej verjetnosti edinstven v zgodovini katoliškega tiska. Nad takšnim pisanjem se zgraža tudi tednik goriške nadškofije »Voce Isontina«, ki je v zadnji številki objavil daljši članek s pomenljivim naslovom »Ven z imeni«. List med drugim takole pravi: »Tolikšna je naša žalost nad tem, kar smo brali, da smo ostali brez besed. Naj pa nam bo dovoljena le ena izjema: tiste, ki so odgovorni (za takšno pisanje op. ur.) je treba razkrinkati, kot je treba tudi razkrinkati ljudi, ki so v senci. Kar zadeva vse ostalo, pa čakamo. Tokrat se ne more odlašati s sklepom, ki je na žalost prepozen«.

Kot smo zvedeli, bo tednik »Vita Nuova« začel izhajati pod novim uredništvom v prvi polovici oktobra. To pomeni, da ne bosta izšli dve njegovi številki.

DAROVI

Gospa Marička Pertot daruje 6.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

PROSTOR MLADIH

KAKO SMO TABORILI

Prejšnji teden (20. septembra) je bila na sežu tržaških skavtov in skavtinj v ul. Risorta 3 širša seja vodstva. Posvečena je bila predvsem poročilom o poletnih taborih ter njihovi oceni. V drugem delu pa so udeleženci in udeleženke sklepali o bodočem delovanju.

Letos sta bila za izvidnike in vodnice, torej za srednjo vejo skavtske organizacije, dva tabora. Prvi je bil le za fante, drugi pa mešan. To zato, ker bi drugače razmerje med prisotnimi skavti in skavtinjami ne bilo za slednje ugodno. Najmlajši pa so imeli svoj tabor.

Prvi tabor je vodil Rudi Košuta, duhovna voditelja pa sta bila izmenoma g. Tone Bedenčič in g. Franc Pohajč. Fantje so taborili od 17. julija do 1. avgusta. Vseh je bilo 52.

Mešani tabor je vodila Nadja Maganja, duhovni vodja je bil g. Franc Vončina. Fantov in deklet je bilo okoli 65. Pod šotori so bili od 27. julija do 12. avgusta.

Tretji tabor, za najmlajše, je bil na sporedu od 1. do 10. avgusta. Načelnik je bil Tomaž Simčič, duhovni vodja g. Tone Bedenčič. Stalnih udeležencev je bilo kar 88, z občasnimi pa celo 96.

Vsi trije tabori so bili v bližini vasi Lesce pri Bledu na Gorenjskem. Ob zgornjem naštevanju je treba pripomniti, da so v števila vključeni tudi številni voditelji in voditeljice, ki so z načelniki vodili tabore, tako da je aktivno službo v korist organizacije vršilo skoraj 40 starejših. Dalje je treba omeniti, da so v bližini teh taborov postavili svoje šotore tudi slovenski koroški skavtje in skavtinje. Njih je bilo okoli 30, s tržaškimi skavti in skavtinjami pa so bili v stalnem stiku. Ob ostalem programu, pri katerem je bil letos poudarek na obisku kulturnih znamenitosti na Gorenjskem, je imel poseben pomen obisk novega tržaškega škofa msgr. Bellomija, ki je prišel v spremstvu škofovega delegata dr. Škerla in g. Gerdola.

Na seji so pregledali opravljeno delo, pohvalili pozitivne vidike letošnjih taborov in opozorili na potrebne izboljšave. Skupna ocena pa je bila zelo ugodna, o čemer še najbolj priča navdušenje, ki so ga ponesli s seboj številni udeleženci.

Vodstvo tržaških skavtov in skavtinj je nato razpravljalo o akciji v pomoč distrofičnih na Opčinah, ki je še v teku. Gre za nabiranje papirja in cunj, da bi z izkupičkom pomagali pri gradnji doma Skupnosti Družina.

V zadnjem delu so se udeleženci pogovorili o metodi za določitev novega celoletnega programa ter o vprašanjih, ki jih bodo obravnavali na dvodnevem srečanju starejših članov oktobra meseca. Poudarjena je bila tudi nujnost, da se čim več mladih vključi v delo za prenovo krajevne Cerkve. Ker je bogata seja obsegala še več točk, so prisotni sklenili, da jo ta teden nadaljujejo. J. J.

PRISRČNE ČETITKE IN VOŠČILA

4. oktobra bo obhajala mala Metka Kuret svoj prvi življenjski jubilejček. Dopolnila bo namreč mesec dni. Prijatelji in prijateljice pristrčno čestitajo staršem k lepi in pridni prvorojenki, Metki pa voščijo vse najboljše, predvsem pa zdravja in da bi zrasla v zavedno in značajno slovensko dekle.

Voščilom se pridružuje tudi Novi list.

Slovesno poimenovanje šole v Trebčah po Pinku Tomažiču

V nedeljo, 24. septembra so v Trebčah slovesno poimenovali osnovno šolo po Pinku Tomažiču. Na svečanosti je najprej spregovoril in pozdravil navzoče didaktični ravnatelj Egidij Strnad. Predsednica koordinacijskega odbora Renata Kralj - Kolarič je v svojem nagovoru poudarjala, da je poimenovanje šole po Pinku Tomažiču »velika zmaga za vse Slovence v Italiji ter odraz dolge in težavne poti demokratične preobrazbe v državi«.

Spomenik junaku je odkrila Pinkova mati, Ema Tomažič, ki je pozvala učence, naj vzljubijo to našo šolo, dozorevajo v znanju in

dobroti ter naj bodo ponosni na narodnost v ljubezni do naše zemlje, prepojene z znojem in krvjo slovenskih ljudi. Domači župnik Alojz Rozman je spomnil na humanost in človekoljubnost Pinka Tomažiča. Prireditev je zaključil bogat kulturni spored s sodelovanjem šolske mladine in domačega pevskega zbora »Primorec«. Prisotni so bili najvidnejši zastopniki slovenskega javnega življenja. Lavo Čermelj je v pozdravni brzojavki spomnil na protestno zborovanje v Bazovici ter se poklonil gospe Emi Tomažič, ki je v boju proti fašizmu izgubila sina, hčer in zeta.

Izjava deželnega tajništva Slovenske skupnosti

Deželno tajništvo SSK je 20. t. m. na izredni seji razpravljalo o programskem osnutku deželnega predsednika Comellija za prihodnje obdobje deželne vlade.

Omenjeni osnutek predvideva ustanovitev enobarvnega deželnega odbora DC, ki se obvezuje izvajati program, o katerem so se sporazumele stranke ustavnega loka (DC, PSI, PSDI, PCI, PRI).

Slovenska skupnost, ki je ves čas aktivno sodelovala pri zadevnih razgovorih in dosledno postavila vrsto dopolnilnih predlogov v korist slovenske narodne manjšine v deželi, jemlje na znanje, da so bile te njene zahteve ustrezno upoštewane.

Deželno tajništvo je tudi preučilo doseženi programski sporazum v luči zadnjih dopolnil in zagotovil, ki jih je zahtevala SSK, in po poglobljeni razpravi o trenutnem političnem položaju v državi in naši deželi, o obvezah

deželnega predsednika Comellija glede uresničevanja omenjenih obvez v korist Slovencev, ki so bile vključene v sporazum, s posebnim ozirom na izvajanje obveznosti tudi iz osimskih sporazumov, sklenilo, da pristopi k sporazumu strank ustavnega loka na deželni ravni in pri tem zagotavlja, da bo sproti zahtevalo preverjanje izvajanja sporazuma.

—o—

SEJA OBČINSKEGA SVETA V SOVODNJAH

Prav gotovo je na zadnji seji občinskega sveta najbolj pomembna točka bila odločitev v zvezi z gradnjo občinske telovadnice. Ta novi objekt bo zgrajen na parceli stare osnovne šole, ki jo bodo podrli, da bodo dobili zadostno površino za telovadnico. To bo važna infrastruktura, ki se bo pridružila športnim in prosvetnim objektom v središču vasi, kjer so že osnovna šola, otroški vrtec, kulturni dom in športno igrišče. Nadalje so občinski možje razpravljali še o prevozu šolarjev, o gradnji odтока za deževnico v Rupci; razdelili so deželno denarno pomoč 13 potrebnim občanom in poleg drugih vprašanj odobrili stroške pobratenja s Škofjo Loko.

Deseti športni teden v Števerjanu

Športna manifestacija, ki jo je letos že desetič organiziralo športno društvo »BRDA«, je doživela lep uspeh. Od nedelje 10. do nedelje 17. septembra se je števerjanska mladina v velikem številu udeleževala športnih tekem, ki jih je bilo letos kar precej. Najprej sta se Britof in Dolenji konec pomerila v nogometu, sledile so tekme v šahu, dami, namiznem tenisu, streljanju z zračno puško in »tučenju«. Zlasti pri mlajših je bil odziv velik, kar daje zagotovilo, da se bo ta prireditev razvijala in vsako leto obnovila. Po letošnjih rezultatih se lahko ugotovi, da je še vedno veliko mladih, ki se udeležujejo v športu; vendar pri tem ne gre toliko za »tehnični« rezultat, ampak za udeležbo, za nastop. Zaradi tega je športni teden v Števerjanu morda edinstven po naših vaseh na Goriškem.

S TRŽAŠKEGA

»Kraška ohcet« na Repentabru

Opozarjamo slovensko javnost na »kraško ohcet«, ki bo v nedeljo dopoldne na Repentabru. Svatovanje pa se je začelo že v četrtek s fantovščino in deključino. Gostilne na Repentabru, v Colu in v Velikem Repnu so pripravile za te dni imeniten izbor pristnih domačih specialitet za goste in obiskovavce. Program je objavljen na lepakih.

Ob obletnici smrti prof. R. Bednarika

23. septembra so potekla tri leta od smrti našega dolgoletnega sourednika prof. RADA BEDNARIKA. Ob tej obletnici se dragega in požrtvovalnega sodelavca in uglednega kulturnega delavca ter avtorja z ljubeznijo in spoštovanjem spominjata uredništvo in uprava, pa tudi vsi drugi sodelavci Novega lista ter mnogi bravci, ki so cenili in radi brali njegove članke, poročila, reportaže narodopisnega značaja in povesti.

SVEŽE GOBE NA RAZSTAVI NA OPČINAH

Slovenska gobarska družina, ki je bila ustanovljena pred letom dni in ki do zdaj šteje kakih sto članov, bo priredila v soboto, 30. t. m., v Prosvetnem domu na Opčinah razstavo svežih gob. Razstavljenih bo kakih 200 primerkov gob, ki so jih člani gobarske družine nabrali po Krasu (to in onstran meje). Prireditelji opozarjajo, da lahko sodelujejo na razstavi tudi gobarji, ki še niso člani Slovenske gobarske družine. Ti pa morajo gobe prinesiti v Prosvetni dom na Opčinah najkasneje do 19. ure v petek, 29. t. m. Razstava bo odprta tudi v nedeljo. Urnik: vsak dan od 9. do 19. ure.

TEČAJI SLOVENŠČINE

Italijanski zavod za spoznavanje slovenskega jezika in kulture je odprl vpisovanje v štirisemestrsko popoldanske in večerne tečaje za odrasle in otroke za začetnike in take, ki že nekaj znajo. Vpisovanje je na tajništvu zavoda v ulici Valdirivo 30, II. n., vsak delavnik razen sobot. Tel. 64459.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE

Kulturni dom

OTVORITVENA PREDSTAVA

Sezona 1978-79

Miroslav Krleža

LEDA

ob 85-letnici avtorjevega rojstva

Prevod: FRAN ALBREHT; scena: inž. arh. NIKO MATUL; kostumi RUŽICA NENADOVIĆ-SOKOLIĆ; glasba: ALEKSANDER VODOPIVEC; lektor: ANA MLAKAR; režija: VLADO ŠTEFANČIČ.

V petek, 6. oktobra 1978 ob 20.30 ABONMA RED A - premierski; v soboto, 7. oktobra 1978 ob 20.30 ABONMA RED B - prva sobota po premieri; v nedeljo, 8. oktobra 1978 ob 16. uri ABONMA RED C - prva nedelja po premieri; v sredo, 11. oktobra 1978 ob 20.30 ABONMA RED D - mladinski v sredo; v četrtek, 12. oktobra 1978 ob 20.30 ABONMA RED E - mladinski v četrtek.

Poimenovanje ulice po dr. Tumi

Med vsemi goriškimi naselji se je ono pri Sv. Ani v zadnjih letih najbolj razvilo in zaradi tega se je izkazalo za potrebno, da se določijo nova imena ulic. Toponomastična komisija pri goriški občini je izbrala nekatera imena, pri tem se posvetovala tudi z zainteresiranimi rajonskimi sveti in pred kratkim predložila občinskemu odboru predloge, ki jih je ta sprejel, sedaj pa se mora o tem izreči še občinski svet. V naselju Sv. Ane bodo poimenovali ulice po vzglednih možeh, ki so na svoj način počastili tudi naše mesto. Ti so: Maks Fabiani, Carl von Czoernig, Luigi Faidutti, Carlotta Furlani in drugi. Za nas Slovence je še posebno važno, da bo v tem naselju ena ulica posvečena tudi slovenskemu politiku, odvetniku in planincu dr. Henriku Tumi. Z zadovoljstvom opažamo, da se na toponomastičnem področju skuša le poudariti tudi slovensko prisotnost v Gorici. Pred leti so trg v Podgori pred cerkvijo poimenovali po Lojzetu Bratužu, cesto, ki veže Štandrež s Sovodnjami, pa po dr. Antonu Gregorčiču. Tudi arh. Maks Fabiani je med novimi predlogi za naselje pri Sv. Ani. Poleg teh pa je toponomastična komisija predlagala, naj se v Štandrežu poimenujeta še dve ulici po Slovencih in sicer po politiku in časnikarju Andreju Gabrščku in zgodovinarju Simonu Rutarju. Tudi o teh predlogih se bo moral izreči najprej odbor, nato pa še občinski svet.

Začetek šolskega leta na Goriškem

Šolsko leto na slovenskih šolah se je začelo redno s šolsko mašo in pouk je stekel normalno. Skoraj na vseh šolah so bili imenovani stalni profesorji in suplenti, tako da se bo lahko kmalu začel redni pouk s stalnim urnikom. Kakor vsako leto so tudi letos nekatere novosti z imenovanji. Največje spremembe je za beležiti na trgovski šoli, kjer je prišlo do zamenjave ravnatelja in tudi nekaterih profesor-

jev. Dosedanji ravnatelj prof. Albin Sirk se je po štirih letih ravnateljstva na trgovski šoli vrnil k poučevanju nemščine na učiteljišču in gimnazijo-licej, na njegovo mesto je bila imenovana prof. Vitomira Vesel, ki je že od ustanovitve poučevala na tej šoli. Ostale šole bodo še naprej vodili isti ravnatelji in sicer prof. Simčič - Lojk na nižji srednji šoli, prof. Renner na gimnaziji - liceju in prof. Bratuž na učiteljišču.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kako so preživeli počitnice

Naše pisatelje lahko spet srečujemo na tržaških cestah, največkrat z aktovko ali torbo v roki, kajti vsi so spet pridno vsak pri svojem delu. Eden uči, drugi obiskuje knjižnice in zbira gradivo za novo knjigo, tretji nosi rokopise v tiskarno itd. Poznamo mali smo se, kako so prebili svoje počitnice.

Vinko Beličič jih je v veliki meri presedel v knjižnicah, kjer si nabira snov za šolsko zgodovinsko knjigo, ki jo piše. To posedanje v zaprtih knjižničnih prostorih pa je uravnovešal, kot vedno, z dolgimi sprehodi po openski gmajni, da se je nadihal čistega zraka in navžil prostosti in lepote. Ko smo želeli zvedeti, če piše tudi kaj literarnega, ni skušal skromno tajiti, ampak je takoj povedal, da ima v delu daljši pripovedni tekst.

Lojze Rebula je nenavadno dobre volje in se zdi ves zdrav in zagorel. Očitno mu koristijo dolgi sprehodi po gmajni in gozdovih, kjer nabira gobe, kadar le more, pa tudi bera mora biti najbrž zelo dobra. To je potrdila tudi njegova najmlajša hčerka Marjanka, ko smo jo ondan srečali. Povedala je, da je prinesel oče prejšnji večer domov precej gob. Na vprašanje, če nima pomisleka jesti gobe, ki jih nabere oče, nas je začudeno in skoro užaljeno pogledala: »Zakaj neki? Saj jih dobro pozna!«. Rebula sam pa je povedal, da je počitnice prebil v Loki pri Zidanem mostu, kot navadno, nabiral gobe, opravljal neke korekture, urejal svoj dnevnik, pa tudi kaj napisal, a le bolj drobne stvari. Pri tem pa mu zori gotovo tudi kaj večjega.

Mimogrede nam je Rebula še povedal, da ga je spremljal v počitnicah Maritain. »Kako čudovito je pisal«, pravi poln občudovanja. »Po mnogih desetletjih dobesedno ni v njem stavka, ki bi ne bil veljaven in ki bi ga ne mogel podpisati še danes. Kako globoko je poznal vse, fašizem in komunizem! Ni podlegel nikakršnim mitom«. Čudi se, kako da ni prevedena v slovenščino še niti ena Maritainova knjiga. Niti en esej. Kaj so vendar delali, kam so gledali? Kako so mogli biti tako neobčutljivi za take stvari?

Boris Pahor je prebil velik del poletja v svoji »garsonjeri« in pisal. Proti koncu julija pa je po toval v Barcelono na zborovanje Združenja za

zaščito ogroženih jezikov in kultur ter se zelo dobro počutil v Kataloniji. Avgusta je napravil tudi izlet v gore, na Montaž, vendar pa ga je od tam pregnalo slabo vreme. Potolažil pa se je skupaj z ženo s tremi krasnimi dnevi na Višarjah. Ujela sta izredno lepo vreme in se naučila višinske tišine, gorskega zraka, lepote gorske narave in sonca ter se čila vrnila. Zdaj spet piše — kaj, to pa bomo najbrž lahko čez nepredolgi čas brali ali slišali po radiu. Zvedeli smo tudi — a ne od njega, ampak od njegove ljubeznive žene gospe Radoslave — da snuje tretji del svoje tržaške trilogije romanov. Zgodba tretjega dela bo postavljena v povojni Trst, v čas kominformskega spora in v drugo dogajanje tistih let.

Odkod si jemljejo pravico za to?

V septembrski številki »Nove Mladike« nas naravnost gane in presune že prvi prispevek, namreč pismo v rubriki »Ukradena pisma«. To je pismo dekleta, gimnazijke, ki je zanosila, pa ji vsi, od fanta do staršev in zdravnika samo prigovarjajo oziroma jo naravnost silijo, naj odpravi, nihče pa nima razumevanja za tisto, kar se dogaja v njeni zavesti, v njeni duši in srcu, kaj čuti kot ženska in bodoča mati. Ne vemo, ali gre za resnično izmaknjeno pismo, ali ga je nekdo — gotovo kaka ženska — nalašč napisal za to rubriko, vsekakor pa je takšno in problem tako velik in aktualen, da je v polni meri resnično. Tisočem deklet se dogaja danes isto.

»Vsi ste enaki — piše Majca (tako je dekletu ime). Vsi pričakujete abortus. Dobesedno zahtevate, da grem odpraviti. Na obrazu vam berem posme: »Pa bo ja tako pametna in bo šla!«. Ali ni to hujska prisila kot bič? Vse ste pripravljene prikriti, vse pozabiti, vse mi boste odpustili, da le grem in si dam izpraskati to novo življenje. Seveda, potem bom spet ena izmed vas, sodobna gimnazijka. ... Toda kot mi je bila prej tuja misel na nosečnost, tako mi je sedaj tuja misel, da bi

»Ognjišče« za oktober

V Trst je prispela oktobrsko številka »Ognjišča«, slovenskega mesečnika za mlade. Z ovitka se smehljiva obraz papeža Pavla Janeza I. »Pismo meseca« obravnava temo: »kaj je res vera, to se ne da naučiti«. Skoraj pozabili pa smo, da obstaja svet, ki popolnoma uhaja našim računom, ki ga niti laboratorijsko niti filozofsko ne moremo spraviti v svoje kalupe in formule ali definicije. Pravzaprav zadnja leta tudi kristjani na nov način odkrivamo tega nepoznanega Svetega Duha«, odgovarja oče urednik Ignaciji na njeno pismo.

V tej številki se začne nov roman »Preteklosti«, ki ga je napisala Maynah Lewis. Mesečna priloga je posvečena mariborski škofiji in njeni zgodovini, z lepimi barvnimi fotografijami. Zanimiv je tudi potopisni članek S. Čuka »V deželi Samarijanov«, prav tako z barvnimi slikami. Seveda ne manjka reportaža o novem papežu. Poleg tega prinaša oktobrsko »Ognjišče« nekaj zanimivih črtic in še precej člankov, pisem mladih in drugega.

splavila. Navadila sem se na to, zaživela sem z novim življenjem, ki se prebuja v meni, naivni maturantki. Ne vem zakaj, ne vem kako, toda kljub temnemu strahu in kljub mučni negotovosti bi tako rada obdržala svojega otroka...«

Ko berejo to pismo starši ali zaročenci takih deklet, pa tudi zdravniki, naj bi se zamislili — ali je res tako enostavno izpraskati iz mlade ženske zarodek, ki je vendar že otrok, človek, in ji povzročiti težko vest in morda kesanje za vse življenje? Morda bo vse življenje nesrečna zaradi tega. Kdo je pravzaprav dal človeku pravico, da lahko zaradi lastne udobnosti in morda celo zaradi zaslužka ubija? Tak zdravniški zaslužek močno spominja na zaslužek nacističnih rabljev. Plaćati ga je morala družina usmrčenega, kateri so poslali račun. Okrog 60 mark za odsekanje glave z giljotino. Tako se je zgodilo, kot znano, družini slavnega nemškega pisatelja Remarqueta za usmrteitev njegove mlade sestre, ki je zakrivila samo to, da je pred ljudmi izrazila dvom v nacistično zmago. Toda otroci v materinem telesu niso zakrivila še niti tega in vendar nekdo za služi z njihovo usmrtnitvijo.

Lojze Šuštar je prispeval pomenljiv in globok članek o problemu krščanske in človeške odgovornosti. Več člankov obravnava zakonsko življenje in vzgojo, pa tudi družinsko bogoslužje in razne religiozno-vzgojne teme. Tako tudi rubrika »Razmišljamo ob evangeliju« s prispevkom Vekoslava Grmčiča. Nepodpisani avtor piše o Gradnikovi domačiji v Medani. Črtica meseca je prevod novele Francisa B. Thorntona »Zadnji štirje na krovu«. Tone Stres je objavil razmišljanje »Smisel in nesmisel strahu« — o strahu pred drugimi in strahu pred samim seboj. Nadaljeval pa se bo spis »Meje medicine — živeti s smrtjo«.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE
Kulturni dom

Sezona 1978-79

Erik Vos
PLEŠOČI OSLIČEK
mladinska igra

Prevod: LELJA REHARJEVA; scena: DEMETRIJ CEJ; kostumi: MARIJA VIDAU; glasba: ALEKSANDER VODOPIVEC; koreografija: JANEZ MEJAČ; režija: MARIO URŠIČ.

V gledališču »France Prešeren« v Boljuncu
V torek, 3. oktobra 1978 ob 11. uri PREMIERA
V sredo, 4. oktobra 1978 ob 11. uri PONOVIČEV

70-letnica Miška Kranjca

Te dni je obhajal svojo sedemdesetletnico pisatelj Miško Kranjec, rojen v Veliki Poljani v Prekmurju. Življenje svojega kmečkega Prekmurja ali Slovenske krajine, kot pravijo tamkajšnji ljudje sami svoji deželi, opisuje tudi v svojih romanih, še posebno rad in z veseljem življenje tamkajšnjih kočarjev, poljskih delavcev in sezoncev, moških in žensk, ki so odhajali še pred zadnjo vojno v poletnih mesecih delat na veleposestva v tujino, kot hodijo danes v avstrijsko industrijo čez mejo, vračajoč se vsako soboto domov, ker so izredno močno navezani na domačijo.

V predvojnem slovenskem pripovedništvu so bili romani Miška Kranjca nekaj svežega, novega, prvinskega. V slovensko literaturo je prinesel prekmursko s topolo obrobjeno ravnino in gorice (holme) in nov tip slovenskega človeka, pa tudi nov slog in jezikovne značilnosti. Njegov krepki realizem je bil prežet z naturalističnimi, pa tudi z liričnimi elementi. Imel je močan pripovedni talent, ki pa ga je že kmalu izžepal in se začel v bistvu ponavljati, zlasti v povojnem času, kajti

manjkala mu je globlja kultura, pa tudi interes za splošno slovensko problematiko. V bistvu je ostal »prekmurski« pisatelj, čeprav se je v povojnem času lotil tudi drugačnih tem, a brez pravega uspeha. Ko sta popustila v njem protestniška ogorčenost in sočutje z njegovimi ljudmi, je uplahnila v njem tudi ustvarjalna napetost in vse njegovo povojno pisanje je v bistvu le rutina in zadrega, kar najbrž tudi sam čuti, zato imamo ob vsaki njegovi novi knjigi občutek, kakor da dela poskuse, če se mu bo spet posrečilo kaj dobrega ali ne.

Mogoče pa mu manjka samo poguma, da bi zajel v resničnost današnjega Prekmurja in življenja sploh — poguma, da bi se nehal iti predvojnega Miška Kranjca in bil spet pristen, pisatelj današnjih dni, ki grebe po človeških usodah in spravlja na vrh, kar je skrito v njih. Za 70-letnico mu želimo, da bi našel tak pogum in nam končno, kljub svojim sedmim križem, ki so vendarle nekaj relativnega, končno spet napisal kako novo »Zalesje se prebuja« — sodobno.

Analiza terorizma v Italiji

GIORGIO BOCCA - Prevedel D. L. 5

S tem hočemo reči, da so rdeče brigade kot ustanovno jedro bodoče oborožene stranke v organizacijskem in ideološkem pogledu sposobne priklicati k življenju politično silo na leviici KPI? Prav gotovo ne. Skupine nove levice namreč očitajo rdečim brigadam, da so preprečile ustanovitev revolucionarne stranke in da so nudile revizionistom in zmernežem priložnost, da so lahko udarili po gibanju. Zaskrbljenost KPI pa je povsem upravičena iz naslednjih razlogov: rdeče brigade se niso rodile iz nič, saj so dedič revolucionarnega terorizma in leninistične partije (četudi so svojevrstni dedič z lastnimi odkloni). In v KPI obstajajo področja, za katera je značilno leninistično in bojovniško domotožje. Ne gre za nevarna področja, ki so morda omejena le na starejše delavce, a ki lahko prav gotovo povzročajo težave partiji. Zaradi oboroženega terorizma in njegovih možnih mednarodnih zvez obstaja sum — če že ne dejanska možnost — da se ta terorizem poslužuje ene izmed velesil — ZDA ali ZSSR — da izsiljuje KPI. Končno se Komunistična stranka zaveda, da je preobrat, ki je v teku, izredno obširen in izredno težaven. Zaveda se, da je treba ponovno zgraditi celovitost italijanske družbe, obliko proizvodnje in razdeljevanja, da je treba upravljati, potem ko sta si 30 let stala nasproti v trajnem konfliktu dva različna koncepta. KPI se zaveda, kako so strahotno zapletena prizadevanja, da se v tovarne in trgovino ponovno uvede neka logika in da se osmisli družbena pogodba. Zaradi tega motnje in dramatična ter emotivna navzočnost rdečih brigad prav gotovo ne koristijo. Gre nazadnje za vprašanje zunanjega videza in ugleda. Do nekaj mesecev tega je KPI imela v tovarnah in v delavskem svetu na splošno nesporno oblast: v tovarnah so nekateri sicer godrnjali in kazali nestrpnost do KPI, a nihče si ni upal odločno in neposredno nastopiti proti partiji. Danes so razmere drugačne. Ker imajo skrajne delavske skupinice za seboj rdeči teror, se lahko upirajo ali se skušajo upirati sindikalni politiki. Kdor je bil navzoč na delavskem zasedanju v tovarni, kot je Alfa Romeo v kra-

ju Arese, je lahko opazil, da si je skupina skrajnežev — ni jih bilo več kot sto — upala stati v prvih vrstah in na vse grlo naslavljati očitke ter žalitve na račun KPI, ki je vse to morala prenašati.

Socialistična stranka je v Morovem primeru zavzela »pogajalno« stališče. Tajnik Craxi je dejansko ponudil svoje posredovanje, da bi se začela pogajanja za izpustitev jetnika na svobodo. Zdi se, da je to bil predlog odvetnika Vassallija; šele potem ko se je tajništvo posvetovalo s pravnimi strokovnjaki, je prišlo do spoznanja, da je bil predlog povečini neizvedljiv, saj ni bilo ne pravnih ne tehničnih sredstev za izmenjavo jetnikov. Mnogi pravijo, da je bil korak Socialistične stranke instrumentalne narave. Socialistična stranka se je skušala rešiti molka in postopnega volilnega upadanja, kamor nujno vodi zgodovinski kompromis; gre vsekakor za moralistično obtožbo, saj vemo, kako je v politiki vse tako ali drugače instrumentalne narave. Za manjše stranke pa je naravno, da se skušajo ohraniti pri življenju in si najti svoj prostor. Kvečjemu bi se lahko kritizirale oblike te operacije, ki bi jo lahko bili natančneje pripravili in bi jo lahko izvajali brez tiste muhavosti, ki je tu pa tam značilna za Craxija.

Vse to velja tudi za republikance, ki so jasno računali na konservativni in — priznajmo — reakcionarni volivni zbor, pred katerim so se kazali kot varuhi pravne nepopustljivosti. Socialdemokrati so plavali v svojem niču in Italijansko socialno gibanje je ponovno zaostalo. To je eden najbolj zanemarjenih aspektov — po našem povsem neupravičeno zanemarjenih — Morovega primera. Kot vse kaže, se le malokdo zanima za to obnašanje. Zakaj fašisti niso izkoristili te izredne priložnosti? Razlogi bi lahko bili naslednji: črni terorizem so vedno tako ali drugače nadzorovali država, tajne službe in »ločeni zbori«. Te sile pa danes nimajo interesa, da bi se oddaljile od Krščanske demokracije in ji povzročale nove težave.

Prišlo je do kakega manevra, o čemer bomo govorili v zvezi z ranvanjem policije in sodstva, a ti manevri niso bili kdovekako

važni. Drug razlog je v tem, da je MSI v prejšnjih mesecih spoznalo izredno nevarnost, ki jo predstavlja zgodovinski kompromis. Če bi namreč zmanjkal tradicionalni nasprotnik obema množičnima strankama in bi demokristjani ter komunisti sklenili zaveznitvo, bi takšen nasprotnik postal skrajneži, in sicer izvenparlamentarna levica na eni ter MSI na drugi strani. Almirante je zato ukazal, naj bo stranka izredno previdna, in vse kaže, da je le v zadnjih časih bilo nekaj posluha za militaristično politiko Pina Rautija, kar pa je predstavljalo veliko zamudo pri organiziranju škvader.

Že v začetku tega razmišljanja smo dejali, da se je tehnična in organizacijska raven rdečih brigad izkazala, vsaj na zunaj, za odločno boljšo od državne, policijske in sodne birokracije. Policija nudi vtis slona, ki se skuša premikati v trgovini porcelana: sto tisoč mož, ki so izvežbani za spopade na trgih in ne za gverilo. Značilno je bilo obnašanje peterice ubitih policijskih agentov in njihovih sorodnikov. Nihče od teh policistov ni razumel, da predstavlja služba spremstva veliko osebno nevarnost; od sorodnikov pa smo zvedeli, da je ta služba za vse pomenila nekaj varnega, za kar se je vredno potegovati. To je morda posledica starega kmečkega prepričanja, da se mogočnejšev nihče ne dotakne in da moreta že njihov naslov ter funkcija kot dežnik zaščititi vse tiste, ki so okrog njih. Če dobro premislimo, vseh pet policijskih agentov ni predstavljalo najmanjše nevarnosti za brigadiste, ker se niti zdaleč niso zavedali nevarnosti. Niti eno okence avtomobilov ni bilo odprto, nihče ni držal v roki samokresa. Takoj po atentatu v ulici Fani se je ponovilo to, kar se dogaja v vseh italijanskih mestih ob atentatih rdečih brigad: namesto da bi se policijska vozila razpršila po čim širšem ozemlju, se vsa osredotočijo v kraju, kjer prav gotovo ni teroristov, na kraju atentata. Bil sem v Turinu na dan, ko je bil izvršen atentat na bivšega župana Picca. Videl sem, kako je v nekaj minutah pripeljalo v ozko ulico, kjer je bil Picco ranjen, kakih deset vozil in kako so policijski agenti izstopali iz njih z brzostrelkami v rokah. Šlo je za prizor, kakršnega je prikazala televizija v ulici Fani. Jasno je, da je krivda policije relativna, kajti takšno policijo sta hoteli vladna stranka in delno tudi sama opozicija.

(dalje)

PAPEŽ O POMOČI STRADAJOČIM LJUDSTVOM

Papež Janez Pavel I., je v sredo med splošnim sprejemom vernikov poudaril potrebo po ljubezni ter po pomoči ljudstvom, ki živijo v siromaščini in lakoti. Pri tem je spomnil na okrožnico, katero je izdal papež Pavel VI. leta 1967 pod naslovom »Populorum progressio« (Napredek narodov).

Nihče ne sme uporabljati dobrin izključno v svojo korist, je rekel Janez Pavel I., ko pa so ljudje, ki umirajo od pomanjkanja.

—o—

V pritličnem delu stavbe Kulturnega doma v ulici Petronio v Trstu so odprli nove prostore odseka za zgodovino Narodne in študijske knjižnice. Ob tej priložnosti so tudi razstavili zemljevid Tržaškega ozemlja z več kot tri tisoč ledinskimi imeni z našega področja.

Nesoglasja v Vzhodnem bloku?

Diplomatski in časnikarski krogi na Dunaju z velikim zanimanjem preučujejo razvoj položaja v vzhodnoevropskem bloku. Že nekaj dni namreč krožijo govornice, da so morali napovedani vrhunski sestanki varšavskega pakta, ki bi moral biti prihodnji teden v Budimpešti, odložiti. Vzroka za tako odložitve pa niso navedli. Nekateri menijo, da se je vrhunskemu sestanku v Budimpešti uprl romunski voditelj Ceausescu, ki se je hotel izogniti nevarnosti, da bi na sestanku nastopil kot glavni obtožbenec. Prav s tem v zvezi zdaj nekateri opozarjajo na pomen besed, ki jih je Ceausescu izgovoril pred dnevi skupini romunskih častnikov. Takrat je bil opozoril na »izključno obrambni značaj« vojaškega zaveznitva socialističnih držav. Tedaj je bil Ceausescu tudi izrazil voljo

svoje vlade, da vzdržuje dobre odnose ne samo na politični, ampak tudi na vojaški ravni z vsemi socialističnimi državami, torej tudi s Kitajsko.

—o—

GONZALES V BEOGRADU

Jugoslovanski predsednik Tito je sprejel tajnika španske delavske socialistične stranke Gonzalesa, ki je prispel v Beograd na povabilo predsedstva Zveze jugoslovanskih komunistov. Sestanka se je udeležil tudi izvršni tajnik partije Stane Dolanc. Govorili so o glavnih problemih na mednarodni pozornici s posebnim ozirom na dejavnost gibanja neuvrženih in na položaj delavskega gibanja v svetu. Tito in Gonzales sta nato naglasila potrebo po odločnem boju proti terorizmu.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župancič OOOOOOOO 19 OOOO

Na vožnji proti severu je tovarišema mineval en dan kakor drugi, dolgočasila sta se in zdaj sta si samo še želela priti domov. Avgust je nosil zopet verižico na telovniku, in razgrinjal je pred drugimi potniki morske mape in določal po njih svetilnike in plitvine in brodarska znamenja.

»No, tak Skaarovo uro si dobil?« je vprašal Edevart.

»Ali je nisem moral celó kupiti!« je odgovoril Avgust v razdraženem tonu.

V Edevartu je vstal nekak sum, in vprašal je: »Zakaj je nisi nosil dozdej? In zakaj si tako tiščal iz Bergena?«

Avgust je vzkipeł: »Kaj pa misliš prav za prav Ali ne bi imeli vsi skupaj samo stroškov, da smo čakali do naslednjega parnika? Za to si mi lahko samo hvaležen.«

Pa najsi je bilo kakor že, sum je obtičal v Edevartu, in Avgust je to prav dobro čutil. Med tovarišema je nastala napetost. Edevart se ni več bal, dražiti Avgusta z velikim gusarskim pohodom v Španijo, in Avgust se je dal zavesti, da je to misel branil: »Da sem le imel revolver, pa se ne bi bil upal upreti vodniku ladje, dragi moj! Saj sem hotel kreniti v Trondhjem in kupiti revolver, ali tista zanikarna ovca v fjordu tam zadaj nas je zamudila. V Kristianssundu in v Aalesundu sem skušal iztekniti revolver, pa nikjer ga ni bilo.«

Edevart: »No, potemtakem si pa morilec, kolikor razumem.«

Avgust zaničljivo: »Na to se mi ne ljubi odgovarjati, ti si prav taka ničla kakor Teodor, še se nisi premaknil izmed svojih štirih sten. Veš, kaj bi bili lahko storili? Jaz vem: na Španskem bi bili takoj kupili ozko ladjo in odveslali na Tiho morje in tam bi bili izginili za ves široki svet.« —

Avgust po vsej priliki svojega tovariša ni mogel prepričati, in očitno se je pokazalo, da razmerje ni bilo več tako dobro kot prej. Ko je bil parnik v Trondhjemu, je odšel Avgust sam na kopno, bil je zamišljen in potlačen; ko se je vrnil na ladjo, je prišel samo še po svojo vrečo: sprejel je službo na neki barki za Rigo.

Ko se je Edevartu zjasnilo, da je to resno mišljeno, je bil ves otožen in skesan, ker je pognal tovariša v tak obup: »Tega ne smeš,« je dejal »z mano pojdi domov. Toliko sva drugovala, menda se vendar ne boš hotel od mene ločiti?«

»Samo do Rige, to je kratka vožnja, prav čisto nič. In barki je imel ‚Sončica‘, če boš hotel kaj od mene, naslov: norveški konzulat.«

Oba sta bila potrta, toda preklicati se ni dalo več, Avgust je bil najet. Podaril je Edevartu zlat prstan, upiraj se ali ne, nič ni pomagalo, nato je zopet sam zasukal pogovor na tisti španski pohod in prosil Edevarta, naj nič o tem ne pripoveduje.

»Tudi črhnil ne bom,« je zatrdil Edevart.

»Ne, saj ti verjamem,« je rekel Avgust, »ampak ali mi daš roko na to?«

Edevart presenečen: »I, to že —«

»To je, kakor prisega na sveto pismo. Nje se ne moreš nikdar več rešiti, toliko sem se že naučil. Sicer boš zavržena duša ... «

Slovo od Avgusta ni bilo za Edevarta neznatno doživetje. Premišljal je o tem: nekako si je osvobodil roke, toda njegovo veselje nad tem ni bilo neskaljeno, prostor poleg njega je ostal prazen. V tem dveletnem skupnem življenju z Avgustom se je marsičesa naučil, obzorje se mu je razširilo, domača srenja zanj ni bila več svet, mnogo, mnogo ljudi je videl, ladij, mest in pokrajin. Avgust je bil prijazen in znamenit dečko — želel mu je vso srečo.

Malo zbeگان je taval Edevart po parniku, bilo mu je inako, čutil se je samotnega. Saj Teodor ni bil mož, ki bi se mu mogel zaupati.

Ko se je parnik ustavil pri Fosenöju, se je dal Edevart izkrcati in je odšel na kopno.

PETO POGlavJE

Hiše v zelenem zalivu so stale sredi bučanja slapa, in Loviza Magreta Doppen in njena otroka so bili natanko taki kakor prej, stali so pred hišo in gledali Edevartu naproti, borno oblečeni, lepi in tihi. Mlada žena se je negotovo smehljala, imel je novo obleko, veka so ji trepetala, rekla je nekaj kakor: »Kaj to vidim!«

Izpustil je svojo vrečo, da je zdrknila na tla, in v zadregi iztegnil roko: »Dober dan! Tako se je naključilo, da sem prišel noter!« — Nekoliko mu je pomagalo, da je bil imovit, da je prišel v novi obleki in lepo nališpan, brez vsega tega nemara ne bi bil spravil besede iz ust.

»Kaj te smem res spet videti, ki si bil tako ročen in si mi pomagal!« je rekla iskreno in živo, a zardela je. »Ali si prišel s parnikom! Kje je jahta?«

»Jahto smo oddali v Bergenu. Veš, neprestano sem moral misliti na tvojo ovco: saj nismo zagradili steze, pa bi se spet utegnili zgubiti, sem si mislil. Hotel sem vprašati.«

Plosknila je z rokami: »Kaj, da si res na to mislil!«

Da bi se ji zdel njegov poset nezaten in brezpomemben, je pripovedoval, kako ga je njegov tovariš, brodar, v Trondhjemu zapustil in šel zopet na morje, on da je postal na ta način samotar, je dejal smehoma, tako da si je lahko privoščil ta mali ovinek.

»O ti moj ljubi Bog!« je zašepetala vsa prevzeta.

Da, brez dvoma, nova obleka, denar v žepu, ura in zlat prstan, vse to je pripomoglo, da je bil Edevart cel dečko; pokimal je otrokoma in dejal: »Za vaju sem prinesel nekaj malenkosti!«

Loviza Magreta: »Stopi no, prosim, noter, in vzemi za ljubo, kar imamo!«

Žena zadnje tedne ni počivala, osnovala je tkanino in je bila že daleč, o, bila je umetnina v več barvah in s čednim vzorcem. »Saj ob tem živim,« je razlagala, »predem volno in jo tudi barvam sama. Volna je od mojih lastnih ovac.«

»Imenitno!« je rekel Edevart, čeprav ni nič razumel. »Ob tem živiš — kako to?«

»Tkanino pošiljam v Trondhjem, in odonod se razpečava dalje. Tudi na razstavo sem že poslala in dobila diplomo.«

Začuden je majal z glavo nad vsem tem, kar je slišal, in to je bilo dovolj, da je bila čisto po otročje ponosna: »Ali se ti zdi ta tkanina lepa? Pa sem natkala še vse lepših, to tukaj je samo za delavnike.«

»Kje si se pa tega naučila?« je vprašala.

»Tega ne vem. Naučila? Tako malo po malo. Vsak mislim tako. Moja mati me je naučila presti in tkati, ko sem bila še čisto majhna.«

Razvezal je svojo vrečo, in otroka sta dobila svoja darila. — Vidite, bile so reči, ki jih je nakupil v Bergenu, da bi jih prinesel svojima sestricama, zdaj jih je delil tukaj, svilen ruto za deklico, lep nožič za dečka, in vsakemu par dosti prevelikih čevljev. Čisto pozabila sta se zahvaliti, dokler ju ni spomnila mati, tako so ju razburile te dragocenosti.

»Vse predober si!« je rekla mati.

Ko je prinesla gostu jesti in piti in je použil, je šla z njim ven in mu pokazala mali hlev za eno kravo in deset ovac, pokazala senik, pot do reke, drvarnico in kar je še imela; vse je bilo v redu in snažno. Pri kašči poleg hiše je tičal ključ v vratih, z nekako častjo je odklenila in povabila Edevarta, naj vstopi: tukaj je viselo mnogo izdelanih tkanin čez trame, sicer pa je bila tukaj moka in druga živila, nekaj kril je viselo in ena edina praznja obleka, nekaj volne, nekaj presnega masla je bilo, nekoliko ovčjih kož — menila je pač, da ne stoji tako slabo, ker je vse to razkazovala tujcu, razkazovala kakor družinsko srebrnino. On si je vse ogledoval in je bil odkritosrčno njenega mnenja, da je to velika reč, prava obilnost. »Čudovito!« je rekel.

Srečni ljudje! Tudi to je nekaj, če nisi skoraj nič.

Stopil je k svoji vreči in jel vleči iz nje svojo delovno obleko, hotel je iti na hrib. Predlagala mu je — seveda lahko stori, kakor mu je drago, ampak — ali ne bi hotel ostati čez noč? Saj se ne mudi, tudi jutri bi utegnil zagraditi stezo na nevarni rob, jutri je sicer nedelja — naj stori, kakor se zdi njemu prav, ampak ponedeljek je navsezadnje tudi dan. —

Vse to je izmotala v eni sapi, gotovo, da bi prikrla svojo zadrego in rdečico.

Da, hvala, čez noč lahko ostane, ako je nji po volji, saj spi lahko v senu.

Da, in dobil bo lepih odevj za podse in nase, dosti odevj ...

Fotografija na steni je torej kazala njegova moža. Avgust je takrat rekel, da je lep mož, morali so bili silo lepi inozemski vzorci, po katerih ga je presodil za lepega moža: kodrasti lasje, kriv nos, divji pogled in velika usta. Edevart je vprašal, koliko let ima, in je nato tudi rekel: »Lep mož.« »Da,« je rekla Loviza Magreta, »lep mož. Plesal je dosti fineje od vseh drugih in na harmoniko je znal, da nikoli tega.«

»Avgust je tudi znal na harmoniko,« jo je prekinil Edevart. »Moj brodar, saj si ga tudi videla, o, velik mojster! Pri nas gori na severu so zmeraj govorili, da se je naučil na harmoniko v šoli v Wittenbergu.«

»Tako,« je rekla. »Moj mož je bil tako spreten, po rokah je znal hoditi, daleč, in vidiš tistile drog tam zunaj? Da, tako visoko je skočil z obema nogama.« (Dalje)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77.21.51